

הַלְבוֹת בְּרָבוֹת פֶּרֶק ו

א. כָּל הָאוֹכֵל הַפֶּת שֶׁמְבָרְכִין עָלֶיהָ הַמוֹצֵיא צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם תַּחֲלָה וְסוֹף, אָף עַל פִּי שֶׁהִיא פֶת חֲלִין; וְאָף עַל פִּי שֶׁאֵין יָדָיו מְלַכְלָכוֹת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לָהֶם טְמָאָה, לֹא יֵאָכֵל, עַד שֶׁיִּטֹּל שְׁתֵּי יָדָיו. וְכֵן כָּל דָּבָר שֶׁטְבוּלוֹ בְּמַשְׁקִין צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם, תַּחֲלָה.

ב. כָּל הַנוֹטֵל יָדָיו בֵּין לֵאכִילָה, בֵּין לְקָרִית שְׁמַע, בֵּין לַתַּפְלָה מְבָרֵךְ בַּתַּחֲלָה, אֲשֶׁר קֹדְשָׁנוּ בְּמַצּוּתָיו וְצוּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם: שְׁזוֹ מִצְוֹת חֻמּוֹת הֵיא שֶׁנֶּצְטַטְּוִינוּ בַּתּוֹרָה לְשִׁמְעַ מֶהֱן, שֶׁנֶּאֱמַר "עַל-פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךְ" (דְּבָרִים יז, יא). וּמִיָּם אַחֲרוֹנִים אֵין מְבָרְכִין עָלֶיהֶן, שֶׁאֵינָן אֵלָּא מִפְּנֵי הַסַּפְּנָה; וּלְפִיכָף חַיֵּב אָדָם לַהֲזַהֵר בָּהֶן יָתֵר.

ג. נְטִילַת יָדַיִם בֵּין תַּבְשִׁיל לַתַּבְשִׁיל, רְשׁוֹת רְצָה נוֹטֵל, רְצָה אֵינוֹ נוֹטֵל. וּפְרוֹת שְׁלַחֲלִין אֵינָן צָרִיכִין נְטִילַת יָדַיִם, לֹא בַּתַּחֲלָה וְלֹא בַּסּוֹף; וְכָל הַנוֹטֵל יָדָיו לַפְּרוֹת, הֵרִי זֶה מִגַּסֵּי הָרוּחַ.

ד. כָּל אֶת הַמֶּלֶח, צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם בְּאַחֲרוֹנָה שֶׁמָּא יֵשׁ בּוֹ מֶלֶח סְדוּמִית אוֹ מֶלֶח שֶׁטְבְּעוֹ כְּטַבַּע מֶלֶח סְדוּמִית, וַיַּעֲבִיר יָדָיו עַל עֵינָיו וַיִּסְמָה; וּמִפְּנֵי זֶה חַיֵּבוֹ לִטֹּל יָדַיִם בַּסּוֹף כָּל סְעוּדָה, מִפְּנֵי הַמֶּלֶח. וּבִמְחֻנָּה, פְּטוּרִין מִנְטִילַת יָדַיִם בַּתַּחֲלָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן טְרוּדִין בַּמִּלְחָמָה; וְחַיֵּבִין בְּאַחֲרוֹנָה, מִפְּנֵי הַסַּפְּנָה.

ה. עַד הֵיכָן הִיא נְטִילַת יָדַיִם, עַד הַפֶּרֶק; וְכַמָּה שְׁעוֹר הַמַּיִם, רְבִיעִית לְכָל שְׁתֵּי יָדַיִם. וְכָל שֶׁחוֹצֵץ בְּטַבִּילָה, חוֹצֵץ בְּנְטִילַת יָדַיִם; וְכָל הָעוֹלָה לְמִדַּת הַמִּקְוָה, עוֹלָה לְשְׁעוֹר רְבִיעִית.

ו. כָּל הַצָּרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם אִם הַטְּבִיל יָדָיו בְּמֵי מִקְוָה, אֵינוֹ צָרִיךְ דָּבָר אַחֵר; וְאִם הַטְּבִילֵן בְּמַיִם שֶׁאֵין בָּהֶן שְׁעוֹר מִקְוָה, אוֹ בְּמַיִם שֶׁאֵבִין שֶׁבִּקְרָקַע, לֹא עָשָׂה כָּלוּם, שֶׁאֵין הַמַּיִם הַשְּׂאוֹבִין מְטַהְרִין אֶת הַיָּדַיִם אֵלָּא בְּנְטִילָה.

ז. כָּל הַנוֹטֵל יָדָיו, צָרִיךְ לַהֲזַהֵר בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים: בְּמַיִם עֲצָמָן, שֶׁלֹּא יִהְיוּ פְּסוּלִין לְנְטִילַת יָדַיִם; וּבִשְׁעוֹר, שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶן רְבִיעִית לְכָל שְׁתֵּי יָדַיִם; וּבְכָלִי, שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם שֶׁנוֹטְלִין בָּהֶן בְּכָלִי; וּבְנוֹטֵל, שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם בָּאִים מִכּוּחַ נוֹתֵן.

ח. אַרְבָּעָה דְּבָרִים פּוֹסְלִין אֶת הַמַּיִם שְׁנוּי מֶרְאָה, וְגִלּוּי, וַעֲשִׂית מְלֹאכָה בָּהֶן, וְהַפְּסֵד הַמוֹנֵעַ אֶת הַבְּהֵמָה מִלְּשִׁתוֹת מֶהֱן. כִּיצַד: מַיִם שֶׁנִּשְׁתַּנוּ מֶרְאִיתָהֶן בֵּין בְּכָלִים בֵּין בִּקְרָקְעוֹת, בֵּין מִחֻמַּת דָּבָר שֶׁנִּפְּל לְתוֹכָן בֵּין מִחֻמַּת מְקוֹמָן הֵרִי אֵלּוֹ פְּסוּלִין. וְכֵן אִם נִתְּגַלוּ גִלּוּי הָאוֹסֵר אוֹתָן מִן הַשְּׁתִּיָּה, נִפְסְלוּ לְנְטִילַת יָדַיִם.

ט. כָּל מַיִם שֶׁנַּעֲשָׂה בָּהֶן מְלֹאכָה, נַעֲשֹׂו שׁוֹפְכִין וּפְסוּלִים לְנְטִילַת יָדַיִם. כִּיצַד: מַיִם שֶׁאֵבִין שֶׁהִדִּיחַ בָּהֶן כָּלִים, אוֹ שֶׁשָּׂרָה בָּהֶן פֶּתוֹ, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, בֵּין בְּכָלִים בֵּין בִּקְרָקְעוֹת פְּסוּלִין לְנְטִילַת יָדַיִם. הִדִּיחַ בָּהֶן כָּלִים מוֹדִיחִין אוֹ חֲדָשִׁים, לֹא פְּסָלָן. מַיִם שֶׁהִנְחִיתוֹם מְטַבֵּל בָּהֶן אֶת הַכַּעֲכִין, פְּסוּלִין; וְשֶׁהוּא חוֹפֵן מֶהֱן בְּשַׁעַת לִישָׁה, כְּשֶׁרִים שֶׁהַמַּיִם שֶׁבַּחֲפָנָיו, הֵם שֶׁנַּעֲשֹׂו בָּהֶן מְלֹאכָה, אֲבָל הַמַּיִם שֶׁחָפֵן מֶהֱן, הֵרִי הֵן בְּכַשְׁרוֹתָן.

י. כָּל מַיִם שֶׁנִּפְסְלוּ מִשְׁתִּית הַכָּלָב כְּגוֹן שֶׁהָיוּ מָרִים אוֹ מְלוּחִין אוֹ עֲכוּרִין אוֹ רִיחָן רָע, עַד שֶׁלֹּא יִשְׁתֶּה אוֹתָן הַכָּלָב בְּכָלִים, פְּסוּלִין לְנְטִילַת יָדַיִם; וּבִקְרָקְעוֹת, כְּשֶׁרִים לַהֲטְבִיל בָּהֶן. חֲמִי טְבִירָה בְּמְקוֹמָן, מְטַבִּילִין בָּהֶן אֶת הַיָּדַיִם; אֲבָל אִם נִטֵּל מֶהֱן

בכלי, או שהפליג מהן אמה למקום אחר אין נוטלין מהן לא ראשונים ולא אחרונים, מפני שאינן ראויין לשתיית הבהמה.

יא. יש לנוטל לתן על ידיו מעט מעט, עד שיתן כשעור; ואם נתן הרביעית כלה בשטיפה אחת, כשר. נוטלין ארבעה חמשה, זה בצד זה, או יד זה על גבי יד זה, בשטיפה אחת ובלבד שירפו ידיהם, כדי שיבוא ביניהן המים, ויהיה באותה השטיפה, כדי רביעית לכל אחד ואחד.

יב. אין נוטלין לידים לא בדפנות הכלים, ולא בשולי המחץ, ולא בחרסים, ולא במגופת החבית. ואם תקן המגופה לנטילה, נוטלין ממנה לידים; וכן החמת שתקנה, נותנין בה לידים. אבל שק וקפה אף על פי שתקנו, אין נותנין מהן לידים. ולא יתן לחברו בחפניו, שאין חפניו כלי. וכלים שנשברו שבירה המטהרת אותם מידי טמאה אין נותנין בהן לידים, מפני שהן שברי כלים.

יג. בכל הכלים, נוטלין לידים, אפלו כלי גללים, וכלי אדמה והוא, שיהיו שלמים. כלי שאינו מחזיק רביעית, או שאין בו רביעית אין נותנין ממנו לידים.

יד. הכל פשרים לתן לידים, אפלו חרש שוטה וקטן. אם אין שם אחר מניח הכלי בין ברפיו, וצק על ידיו, או יטה החבית על ידיו, ויטל; או נוטל ידו אחת וצק בזו על זו, וחוזר וצק בראשונה על השנייה. והקוף, נוטל לידים.

טו. השקת שדולה האדם בידו או בגלגל ונותן לתוכה, והמים נמשכין ממנה באמה והולכין ומשקין הירקות או הבהמה, והניח ידיו בשקת, ועברו המים ושטפו על ידיו לא עלתה לו נטילה, שהרי אין כאן נותן על ידיו; ואם היו ידיו קרובות לשפיכת הדלי, עד שנמצאו המים שטפו על ידיו מכוח נתינת האדם עלתה לו נטילה.

טז. מים שנסתפק לו אם נעשה בהן מלאכה או לא נעשה, אם יש בהן כשעור או שאין בהן, אם הם טהורים או טמאים, ספק נטל ידיו ספק לא נטל ידיו ספקו טהור: שכל ספק שבטהרת הידים, טהור.

יז. מים ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה, שלא יצאו מים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים; ואחרונים צריך שישפיל ידיו למטה, כדי שיצא כל כוח המלח שעל ידיו. מים ראשונים, נטלין בין על גבי כלי בין על גבי קרקע; ואחרונים, אינן נטלין על גבי קרקע. מים ראשונים, בין בחמי האור בין בצונן. אחרונים, אין נטלין בחמין והוא, שיהיו חמין שהיד סולדת בהן, מפני שאין מעבירין את הזהמה, שאינו יכול לפשפש בהן; אבל אם היו פושרין, נוטלין מהן באחרונה.

יח. נוטל אדם ידיו שחרית, ומתנה עליהן לכל היום, ואינו צריך לטל ידיו, לכל אכילה ואכילה: והוא, שלא הסיח דעתו מהן; אבל אם הסיח דעתו מהן, צריך לטל ידיו בכל עת שצריך נטילה.

יט. לט אדם את ידיו במפה, ואוכל בהן פת או דבר שטבולו במשקין, אף על פי שלא נטל ידיו. המאכיל לאחרים, אינו צריך נטילת ידים; והאוכל, צריך נטילת ידים, אף על פי שאינו

נוגע במאכל, אלא אחר הוא המאכילו. והוא הדין לאוכל במגרפה, שצריך נטילת ידים.

ב. אסור להאכיל למי שלא נטל ידיו, אף על פי שהוא נותן לתוך פיו. ואסור לזלזל בנטילת ידים; וצווי הרבה צוו חכמים על נטילת ידים, והזהירו על הדבר. אפלו אין לו מים אלא כדי לשתות, נוטל ידיו במקצתן, ואחר כך אוכל, ושותה מקצתן.

כא. צריך אדם לנגב את ידיו, ואחר כך יאכל; וכל האוכל בלא נגוב ידים, כאוכל לחם טמא. וכל הנוטל ידיו באחרונה, מנגב ואחר כך מברך. ותכף לנטילת ידים, ברכת המזון: לא יפסיק ביניהן בדבר אחר; אפלו לשתות מים אחר שנוטל ידיו באחרונה, אסור עד שיברך ברכת המזון.